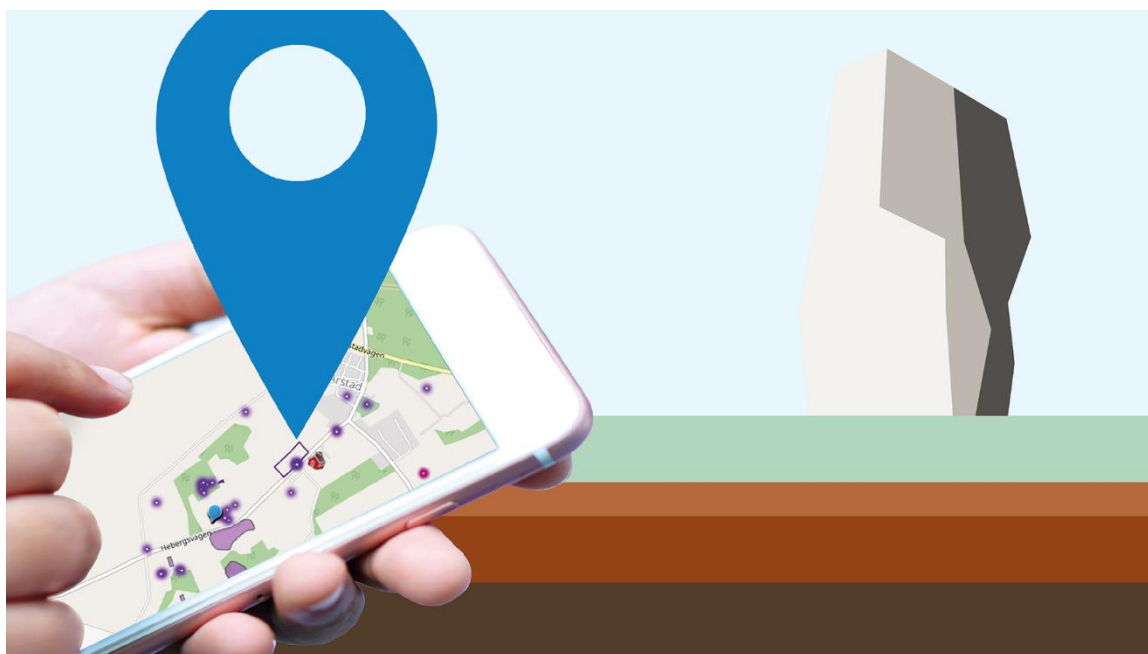

Stenåldersboplats Kinnared

Lärmaterial till fornlämning L1997:610 nära din skola

Innehållsförteckning

Jägar- och bondestenåldern	1
Fornlämning	2
Lärohandledning	2
Elevuppgifter	3
Referenslista	4
Bilagor	5
Begreppslista	5
Arbetsblad jägarstenåldern	6
Arbetsblad bondestenåldern	7
Tipspromenad	8
Svarsbricka	18
Facit	19

Jägar- och bondestenåldern

Stenåldern är den äldsta tidsperioden inom forntiden och delas oftast in i jägarstenåldern och bondestenåldern. Jägarstenåldern sträckte sig mellan 12000–4000 f.Kr. och bondestenåldern mellan 4000–1800 f.Kr. När isen smälte i Sverige lockades djur hit för att hitta mat. De första djur som kom till Sverige var renarna. När djuren gav sig av mot Sverige följde människorna efter. Eftersom människorna levde av jakten på vilda djur fick man följa efter dit djuren gick. Under jägarstenåldern flyttade man därför hela tiden.

Vid jakt använde man spjut, pilbåge och snaror. Eftersom människorna inte bodde så länge på samma ställe byggde man inga stora hus. Istället bodde man i enkla hyddor.

Djuren var en viktig tillgång för människorna och av djuren kunde man få mer än bara mat. Skinnen blev till tält, varma fällor att sova på och sköna kläder, på vintern lindade man skinn om fötterna för att inte frysa. Djurens senor blev till snaror och sytråd och till nål använde de fiskben. Sten var en viktig tillgång under stenåldern och det är även det främsta föremålet som hittats från den här tiden.

Arkeologer har grävt fram många stenåldersyxor som gjorts av flinta i Sverige. Flinta är en hård sten som blev vass om den delades. Flintan användes till pilspetsar, knivar, yxor och spjutspetsar och genom att slå en flintasten mot en annan kunde man göra upp eld. Vädret fortsatte att bli varmare. Fler växter och träd kom upp. När det blev så gott om växter och mat behövde djuren inte vandra omkring. Det betydde att stenåldersmänniskan inte heller behövde flytta runt så mycket. Nu kunde de slå sig ner på ett ställe och bygga rejäla hus.

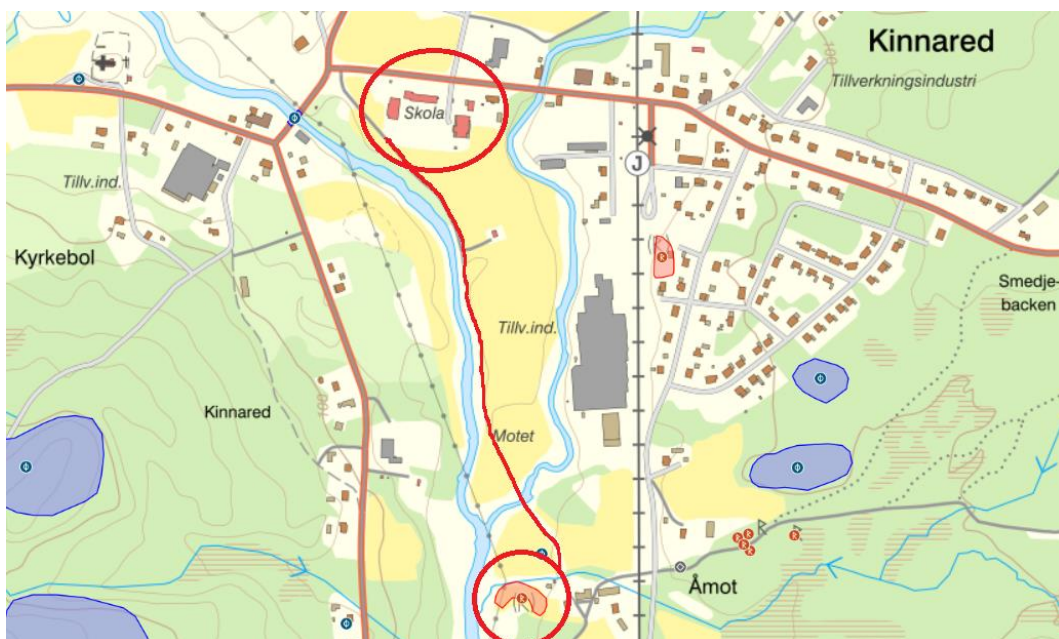
Stenåldersverktyg och mat. Illustration: Anna Fransisca Nilsson

På bondestenåldern började människan skaffa mat genom att odla frön från vilda växter i jorden och väntade sen till våren när det kom upp, människorna blev bönder. Tack vare att man kunde få mat på ett och samma ställe behövde man inte längre flytta runt så mycket. Människorna blev bofasta. De byggde större och bättre hus. Människorna på bondestenåldern hade även getter och kor.

Vi kan veta så mycket om historien tack vare att arkeologer hittat massa saker i gravar från den här tiden. I gravarna har man hittat skelett, redskap och vapen. Stenåldersmänniskorna ville skicka med de döda det bästa de hade för att ge dem ett bra nästa liv (Wranning, 2022).

Fornlämning

Fornlämningen är på gångavstånd från Kinnareds skola och är en stenåldersboplats. För att få definieras som en boplats ska platsen uppfylla följande; en plats där förhistorisk tid efterlämnat föremål samt att dessa fynd inte får befinna sig mer än 20 meter från varandra. Inom området har det under 1900-talet påträffats ett 20-tal avslag, skrapor, pilspetsar och avfall av flinta. Fynden har gjorts av familjen Andersson på 1900-talet och förvaras på Åmot och (Fornsök, 2017).

Karta från skolan till fornlämningen. Fornsök.

Lärrarhandledning

Eleverna kommer att besöka en fornlämning nära Kinnareds skola med fornlämningsnummer L1997:610. Syftet med besöket är att studera en stenåldersboplats. Viktigt att tänka på är att en fornlämning är skyddad enligt lag och det är förbjudet att själv gräva i eller förändra en fornlämning. Vid fornlämningen kan eleverna få spekulera och föreställa sig hur familjerna som bodde där såg ut, klädde sig, åt med mera. För att ta sig till fornlämningen, stenåldersboplatsen, kan elevgruppen promenera. Promenaden tar ungefär 15 minuter och är 1 km. Vid fornlämningen finns det närliggande bostadshus som eleverna behöver respektera.

Förbered eleverna även på att platsen idag inte liknar det som eleverna fått läsa om kring stenåldern. Följande lektionsplanering fokuserar på jägar- och bondestenåldern men det finns god anledning att fortsätta arbetet härifrån genom att arbeta vidare med efterföljande tidsperioderna inom forntiden.

Lektionen förhåller sig till ämnet historias kursplan F-3 och följande centrala innehåll: Norden befolkas. Människors levnadsvillkor under nordisk stenålder, bronsålder och järnålder.

En exkursion till närliggande fornlämning kan motivera elevernas förståelse för det som de studerar samtidigt som det väcker intresse och skapar mening för dem.

Elevuppgifter

Eleverna får introduceras till jägar- och bondestenåldern genom att titta på bilder av några typiska artefakter från stenåldern. Sedan diskuteras tankar och idéer gemensamt i klassrummet. Eleverna kan sen läsa ovanstående faktatext i par eller mindre grupper och lära sig begreppen (se bilaga). Eleverna kan nu promenera till fornlämningen som varit en stenåldersboplats. På platsen går eleverna tipspromenad (se bilaga) och får även spekulera kring hur det kan ha sett ut på platsen under stenåldern.

Flintasten. Bild från Stiftelsen Hallands läns museers samlingar på Slottsmöllan. Fotograf: student HT22

Tillbaka i klassrummet kan läraren återkoppla fakta som eleverna fått med sig i form av en mindmap gemensamt på tavlan. Förslag på frågor: Hur bodde människorna på jägarstenåldern? Varför kallades det för jägar-/bondestenåldern? Vilka årtal?

Eleverna avslutar lektionen med att fylla i arbetsblad (se bilaga) som blir ett underlag för bedömning.

Referenslista

Per Wranning (2022). Hallands historia. Hallands Akademi.

Sanderoth, I., Båth, S. & Werner, M. (2020) Plats - identitet - lärande. Närområdesstudier i skolan. Lund: Studentlitteratur (kap. 10–11, 15).

Fornsök (Hämtad 2022-10-03). Fornsök. Riksantikvarieämbetet.
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Bilagor

Begreppslista

Arkeolog – Tar reda på hur människor hade det för länge sedan. Detta genom att gräva fram och undersöka gamla boplatser och gravar.

Fornfynd - gammalt värdefullt föremål eller fornlämning.

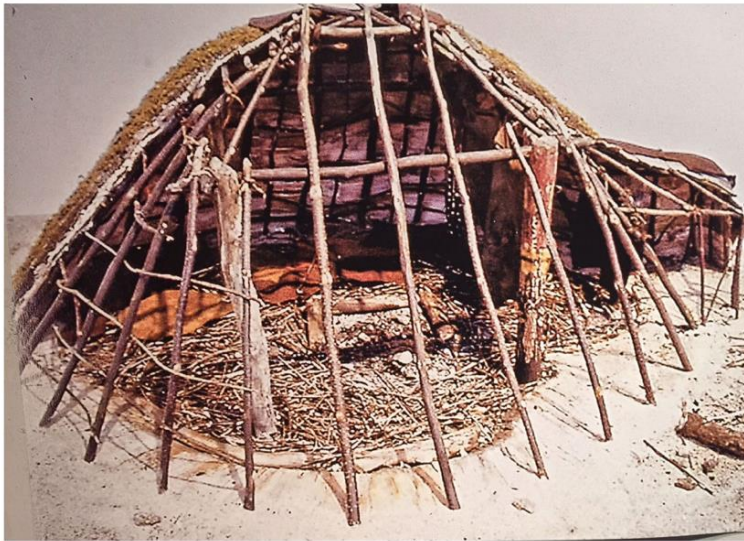
Fällor - Täcke av skinn

Snaror - Ögla av ett rep

Hydda – Bostad byggd av naturmaterial

Tält – Spetsig form med väggar av djurskinn.

Senor – Ett segt band från djurens muskler.

Stenåldershydda, rekonstruktion/modell på Göteborgs stadsmuseum. Foto: Jonas Carlsson

Arbetsblad jägarstenåldern

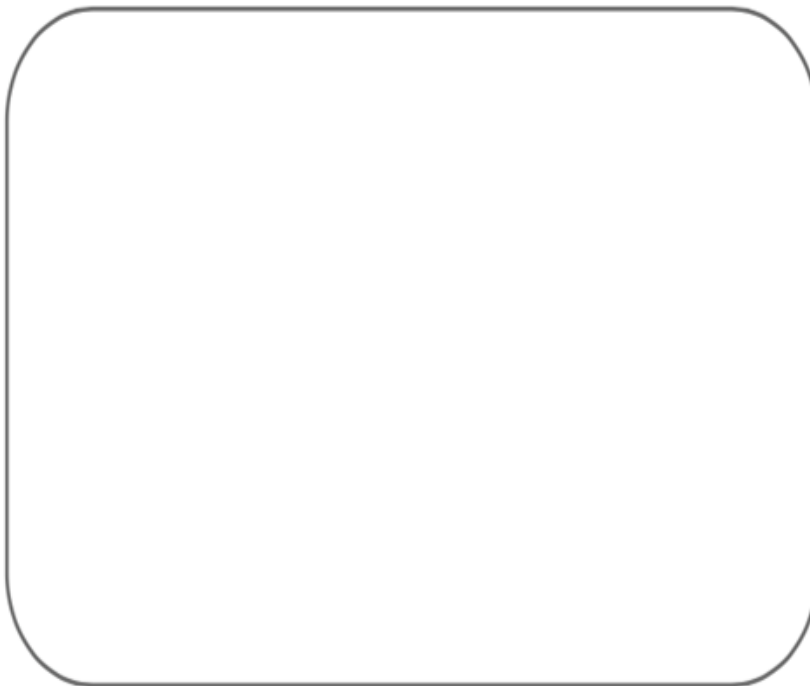
Jägarstenåldern

Mellan år _____ till år _____

Tiden kallas så för att

_____ .

Så här kunde människorna bo. Rita.

Fakta om boplatsen.

Arbetsblad bondestenåldern

Bondestenåldern

Mellan år _____ till år _____

Tiden kallas så för att

_____ .

Så här kunde människorna bo. Rita.

Fakta om boplatsen.

Tipspromenad

1. I vilket alternativ kommer tidsperioderna i rätt ordning?

1. Bronsåldern, Järnåldern, Stenåldern

X. Järnåldern, Stenåldern, Bronsåldern

2. Stenåldern, Bronsåldern, Järnåldern

2. Vad kallas en person som undersöker äldre samhällen genom de resten som finns?

1. Ornitolog

X. Arkeolog

2. Arkivarie

3. Vilka var de första djuren som kom till Sverige?

1. Hundar

X. Ormar

2. Renar

4. Hur bodde man på jägarstenåldern?

1. I mindre hus och lador

X. I hyddor

2. I stora byar och samhällen

5. Vad använde människorna för att göra upp eld på jägarstenåldern?

1. Flintasten

X. Flissten

2. Gråsten

6. Vilket material var synålar gjorda av under den här tiden?

1. Trä

X. Sten

2. Fiskben

**7. Vad gjorde att vi blev mer bofasta under
bondestenåldern?**

1. Man tröttnade på att flytta

X. Man lärde sig att odla

2. Man blev fler

8. Hur bodde man på bondestenåldern?

1. Större hus

X. Tält

2. Slott

9. Vilka djur var vanligt att människorna hade under bondestenåldern?

1. Katter

X. Getter och kor

2. Hästar

10. Vad har arkeologer hittat i gravar från den här tiden?

1. Skelett, djur

X. Ingenting

2. Skelett, redskap, vapen

Svarsbricka

	1	X	2
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Namn _____

	1	X	2
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Namn _____

Facit

	1	X	2
1			2
2		X	
3			2
4		X	
5	1		
6			2
7		X	
8	1		
9		X	
10			2

Namn _____ Facit _____

Denna lärarhandledning har författats av studenter vid Högskolan i Halmstad hösten 2022. Studenterna gick sista året på programmet Grundlärarutbildning (åk F-3).

Framtagandet av lärarhandledningarna är ett samverkansprojekt mellan Region Halland - Kultur i Halland och Högskolan i Halmstad. Lärarhandledningarna har tagits fram inom ramen för Grundlärarutbildningen (åk F-3) och satsningen Expedition kulturarv – digital kulturmiljökarta för skolan. Syftet är att studenterna ska få utveckla sina kunskaper och tillämpa dem i praktiken och att skolelever i Halland ska få tillgång till högkvalitativa lärarhandledningar kring sin lokalhistoria.

Lärarhandledningarna får endast användas i undervisningssyfte.

Kontakt Kultur i Halland:

Johanna Petersson

Kulturarvsutvecklare

Johanna.e.petersson@regionhalland.se

Kontakt Högskolan i Halmstad:

Åsa Bengtsson

Programansvarig för Grundlärarutbildningarna åk F-3/åk 4-6.

asa.bengtsson@hh.se

